

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/I.,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 mm x
56 mm po K 150. Uradni
razglaš, poslano ter no-
lice isti prostor K 200.
Pri večjem naročilu
popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 288, za pol
leta K 144, za četrt leto
K 72, za mesec K 24.
Za inozemstvo K 480.

Reklamacije za list
so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/I.,
Učiteljska tiskarna.

Zakaj ne razpustite skupščine?

Narodna skupščina je sprejela zakon, po katerem je razveljavljenih 58 komunističnih mandatov. Seja skupščine sicer ni bila sijajno obiskana, toda od navzočih poslancev je glasovalo 190 za izjemni zakon in 54 proti zakonu. Pod vtiskom dogodkov in vladnih poročil je zbornica sklenila ta zakon, ne da bi mnogo razmišljala o logiki in pravi, po katerih naj bi se odpravile v bodočnosti take epizode v političnem razvoju. Sedaj so komunistični mandati razveljavljeni in se razpišejo dopolnilne volitve za izpraznjenih poslanskih mest. Za te dopolnilne volitve se pripravljajo blok vladnih strank, ki se bodo potegovale za razveljavljene komunistične mandate. Bistvena je pa razlika med volitvami v konstituentno in sedanjo dopolnilno, to je, pri onih volitvah so volili državljani svobodno, direktno in tajno po proporciji, pri teh volitvah pa bodo oni volilci, katerih poslanski mandati so bili razveljavljeni, dejansko brez glasovalne pravice, ter bodo druge stranke pri tem glasovanju zasedle izpraznjene mandate. Volitev teh 58 poslancev pomeni torej nekako pluraliteto, ki se izraža v tem, da si skupine volilcev prištevajo kupo mandatov na ta način, da se delj volilcev gotove smeri pri tej volitvi odreka pravica kandidature.

Ni naš namen razmotrivati, kako je utemeljeno vladno ravnanje glede ukrepov proti komunistom. Ali, da bi vlada v tem primeru ravnala le prav in logično, če bi skupščino razpustila, to se nam zdi potrebno, da povemo. Nove volitve bi se vršile

ob enakih pogojih za vse državljane, dočim se bodo te dopolnilne volitve, kljub temu, da gre za velik odstotek parlamentarnih zastopnikov, vršile ob posebnem pridržku, ki izključuje mandatiranje razveljavljenih mandatov, katerih pri prvih volitvah ni izključeval. Slednjič pa je grupacija kandidatov pri teh volitvah nemogoča drugače, kakor tako da dobe one stranke, ki so lažje razmeroma več izpraznjenih mandatov kakor pa manjšinske stranke. Večinske stranke bodo imele torej zaradi omenjene pluralitete od teh volitev poseben dobiček neglede na želje volilcev.

Z ozirom na vse to je torej z moralnega stališča na tudi pravno ločeno, da se sedanja skupščina razpusti ter razpišejo nove volitve za ves parlament. Le v tem primeru bi ne mogli nihče očitati vladi, da je ne pluralitete posebne vrste dospela do novih mandatov, ter bi splošne nove volitve tudi sicer bili jasno pokazale sliko narodove volje. Strah, da so v državi protidržavni elementi, ki ogrožajo edinstveno državo, se nam ne zdi utemeljen. Prav nasprotno je res: da je velika večina zavednih politikarjev in volilcev v državi, ki so za edinstveno državo in bi z novimi volitvami ta zavest in pa zaupanje v edinstvenost le pridobila.

Če hoče torej vlada varovati svoj prestiž, naj razpiše nove volitve: zakaj nove modalitete volitev, pri katerih gre za 58 poslanskih mandatov, so tako pomembne, da je pač najboljši oportuno, če se zbornica razpusti in razpišejo splošne nove volitve.

„Politika“ narodnih socialcev.

Narodni socialci, ali kakor se sami imenujejo, narodni „socialisti“, imajo od tedaj, ko so začeli pri volitvah kandidirati, hudo skrb. V zadnjem času jim največ sitnosti povzroča skrb za župana g. A. Peska. V svoji razjarjenosti nad liberalci, ki se upirajo potrditvi župana g. Peska, se kaj in mahajo sedaj na vse strani. Pričajo se, pretijo, prosajo, očitajo, obljubljajo, vse hkrati. Spočetka so se malo zaleteli: pisali so radikalne članke, pisali na to tudi članke zoper zakon o zaščiti države, svarili pred posledicami (vse to kakor mi), sedaj pa zopet udrihajo po tistih, ki so v parlamentu glasovali zoper ta zakon. V parlamentu so sedaj tudi glasovali za ta zakon: vse to iz „taktičnih“ razlogov, da pokažejo liberalcem, da g. Brandner in Pesek nista komunisti, za kar so ju zlobni jeziki liberalnih „frocletarjev“ razglasili, temveč da sta rodoljuba, lojalna patrijota in državotvorca. Narodni socialci liberalcem užaljeni nad „frocletarje“, ki si jo liberalci dovoljujejo z njimi, pretijo, da bodo odvzeli iz rok liberalcev vse nacionalistične funkcije, (kar nas sicer nič ne zanima), da jim na ta način izpodbijajo dno, nas socialiste pa bodo izpodnesli s svojim „socialističnim“ programom. Dočim so prej grmeli nad novim zakonom o redu in radu, sedaj v priljubljeni obliki govorijo liberalce, češ zakaj že davno niso nastopili zoper internacionalne „elemente“ in zakaj da so jih podpirali (!) na škodo g. Deržičev, Brandnerjev in Peskov, češ od teh bi več profitirali, kakor pa od gornjih „elementov“ (!) To se ulega. „Kajti“ tako piše „Jugoslavija“, „mi (NSS) se nikakor ne moremo strinjati z metodami (načelnih) razlik med NSS in JDS (torej niti), ki jih demokracija s Pribičevićem na čelu začnejo avajati.“ (NSS je glasovala za Pribičevićev metodo „zaščito države“).

Narodni socialci imajo tudi hude bolečine, da jim demokracija „možejo prepušči“ dela med delavstvom, za kar jih ponižno prosjajo, češ „nam delavstva nečete zapustiti (kakšno, za delavstvo žaljivo naznanje, da se delavstvo kot kakšno blago „prepušča“ in podaja iz rok v roke!)“, s socialdemokracijo pa delate zveze, z nami pa ne, ki smo vaši legitimni otroci in trbanti.

Zelo smešna je komedija NSS. Smešna tudi v tem, da se prikaže za demokracijo,

kdo da je bolj „državotvoren“, NSS ali JDS. Prav zlobna laž in neumna obema pa je naslednja trditve narodnih socialcev, ki pišejo v popolnoma klerikalnem žargonu tako-le:

„Razmerje med demokracijo in socialdemokracijo postaja vedno tesneje in kakor se čuje, gre demokracija za tem, da povečilo vse delavsko gibanje socialdemokracijo. (Taka laž je izvirna po klerikalni metodi „Novega časa“). To pa zatrdajo, ker demokracija socialna demokracija ne more škodovati, ker je prvi skrajni konservativna (o naši „konservativnosti“ z narodnimi socialci pač ne bomo debatirali), in bo po sklenjeni konvenciji z vlado (ta trditve je pač najgrše podtikanje) se bolj konservativna, drugič pa radi tega, ker je internacionalna in materialistična in odbija od sebe vse one sloje, ki so narodni in ki ne pripadajo najnižji vrsti delavstva. (Soc. dem. narodnosti ni nikdar zanikala, temveč je v sporih med narodno narodnost vedno poudarjala v smislu pravične rešitve, sporazuma in samsododbe). Socialna demokracija demokracijo ni nevarna (zakaj potem vedno vplije o nevarnosti naše mednarodnosti in našega historičnega materializma?), zato so jo vedno zagovarjali in priporočali. (Zopet ogabna laž!) Pač pa jim je nevarna narodna socialistična stranka, ker ta združuje poleg materialnega delavca tudi inteligenta; in kar je glavno, ker je narodna. (Narodni socialci nimajo čistega pojma niti o narodnosti, niti o socializmu!) Zato se demokracija zveza s socialdemokracijo, to podpirati iz vladnih fondov, kakor že svedočimo (To je barbarska laž. Iznesite dokaz!), vse kalibre pa bodo nastavili proti nar. soc. stranki. (Nikar ne jokajte! Liberalci se Vas bodo že usmili!).

Kaj naj po vsem tem rečemo o „politiki“ narodnosocialne stranke: da je njih politika zmešana političarjenje v kalnem potom klerikalnih metod obrekovanja in podtikanja! Kakor so smešni demokraciji, tem, da skušajo (ali resno ali neresno, ne vemo) dokazati Brandnerju in Pesku, da sta komunisti, in kakor so krivični v tem, da delajo zoper potrditev ljubljanske pravilno in zakonito izvoljene župana g. Peska, tako so narodni socialci smešni v svoji obrambi napram „frocletarje“ demokraciji in uveljavljanju upravičenih zahtev

po potrditvi njih župana v Ljubljani, smešni v svojem dokazovanju patrijotizma in državotvornosti, in krivični, da v svoji prijaznejši taktiki zadnjih dni napram demokratskim oblastnikom, hočejo svojo stvar dognati na način, da obrekujejo druge stranke, v tem konkretnem slučaju nas socialiste. S tako „taktiko“ se ne dela politika, gospodje od NSS!

Politične vesti.

+ Zaupnica sodrugom JSDS, poslanec v Beogradu, sedaj v Ljubljani. — Na današnjem zaupniškem sestanku se isti glasom sklepa zabavalejo našim JSDS. poslancem za njihovo požirvalno delovanje z ozirom na sestavo ustavnega naveda in drugo junaško zastopanje naše stranke in se istim odposlali zaupnice; v prihodnje pa se jih prosil, da naj po svojem najboljšem prepričanju in smislu JSDS, načel tudi naprej tako delujejo. — V slučajnem trenutku eventualne zadrege pa naj se sklicujejo zaupniške konference. — Slovenigradec, dne 26. junija 1921. — Kraj. pol. org. JSDS, Slovenj gradec.

+ Izpraznjen zasedenega madžarskega ozemlja. — Uj Nemzedek doznava iz entitativnih krogov, da bo padla odločitev glede izpraznitve madžarskega ozemlja, ki ga imajo zasedenega jugoslovanske čete, še ta teden. Z ozirom na izpraznitev so razdeljeno ozemlje v tri cone, ki se bodo izpraznjevale v treh etapah; najprej se izprazni komiteta Somo in Tolna, mesto Baja z okolico ter segedinski trikot, potem druga cona: Pečuh do Mohača, Solani in Šikloš. Tretja cona bo segala do Erte, ki je določena v trikotniški pogodbi. Vse tri cone bodo izpraznjene v osmih dneh.

+ Slovenski samostojni muslimani. Sarajevski „Narod“ prinaša zanimiva razkritja o pogojih, ki so jih Vošnjakovci stavili vladi zato, da jo podprejo pri glasovanju za ustavo. Ti pogoji so, kratko povedano, naslednji: svoboden izvoz živine iz Slovenije; tri mesta v pokrajinski vladi; 50.000.000 dinarjev v gotovini; in poslaniško mesto kjerkoli v inostranstvu. — Pogodba držl, saj vemo, da so se nekatere točke že izpolnile. Vprašanje je sedaj samo še, kaj se s tistimi 50 oziroma v kronah 200 milijonov denarja. „Narod“ piše v takem smislu, kakor bi šel ta denar na razpolago devetim članom samostojnega kluba alias zastopnikom slovenskega „kmetstva“. Kdo nam popolnoma osvetli to čudno, po najboljši smrdljivi korupciji smrdajoč afero?

+ Bolgarska vlada je izdala okrožnim načelnikom strogo povelje, naj zasledujejo osebe, ki razširjajo razne vznemirjive vesti o mobilizaciji, vojni itd., ravno tako tudi „prevratne“ elemente. To bi bil prvi korak k izdaji bolgarske „Obznanbe“.

+ Izključena komunisti. Unija čeških slovaških železničarjev je izključila iz organizacije komunisti Križa in Horskoga. Križ je bil načelnik mlajše, Horsky pa nadčelnik nadzorovalnega sveta.

+ Tudi Angloska. „Daily Herald“ piše, da se je v angleški spodnji zbornici sestavljal parlamentarni odbor zastopnikov vseh strank, ki mu je namen, da zbira mlodare in organizira pomožno akcijo v prid gladujočemu ruskemu prebivalstvu. Zbornica je nadalje predlagala angleški vladi, naj tudi ona s svoje strani z denarjem in materialijami podpre to akcijo.

+ Irsko vprašanje rešeno. Po poročilu „East Europe“ iz Dublina se irsko vprašanje lahko smatra za rešeno, ker so slufajnovci sprejeli ponudbo angleške vlade.

+ Stavka tekstilnih delavcev v Jozskih tvornicah je končala z uspehom delavcev, ki so dosegli 40% povišanje plač.

+ Konec vojne stanja. Lloyd George je v angleški zbornici naznačil, da ima očitno veljati kot konec svetovne vojne 1. septembra 1921. To je potrebno, da se določi termin za one pogodbe, ki ugasnejo „koncem vojne“.

+ Ameriška pomoč Rusiji. Gorkij je odgovoril Herbertu Hooverju, da je predložil njegove predloge svetu ljudskih komisarjev, kateri jih je odobrili. Svet komisarjev prosi Hooverja, naj čimprej odpošlje zastopnika v Reval, Rizo ali Moskvo, ki se bo pogajal za izpustitev ameriških državljanov v Rusiji.

Iz zakonodajne skupščine. Komunistični poslanci izročeni sodišču. Aretacije.

Beograd, 1. avgusta. Četrti sestanek zakonodajne skupščine se odprl ob 18.45. Prečita se zahteva pravosodnega ministra, da se sodišču izroče poslanci dr. Bošković, Pušnjak in dr. Drinković. Na dnevnem redu se poda poročilo zakonodajnega odseka o zakonskem načrtu glede zaščite javne varnosti in reda. Poročevalec Kurbegović čita besedilo zakona, nato dobi besedo minister Pribičević, ki obrazloži zakonski predlog vlade in ga priporoči narodni skupščini, da ga sprejme.

LDU Beograd, 2. avg. Današnja seja narodne skupščine se je pričela ob 11. Prišli so bili vsi ministri. Na dnevnem redu je bilo poročilo imunitetnega odseka, naj se izroče sodišču vsi poslanci komunistične stranke. Prvi je govoril posl. Mončilo Ivanč (radikalni disident), ki je poudarjal, da je napačno stališče vladne večine, da imunitetni odsek ni dolžan preučiti, ali so poslanci krivi ali ne, da morajo zapustiti skupščino. To se zdi na prvi pogled pravilno, toda v resnici ni. Imunitetni odsek odnosa skupščina imata dognati, ali so izpolnjeni pogoji za tako izročitev. Edino konkretno mesto v vsem pisanju preiskovalnega sodnika je, da je bilo v komunističnem klubu odločeno, da se mora na obznanje reagirati z atentati in tajno teroristično organizacijo. Atentator Stejš je najprej izjavil, da sta k izvršitvi atentata pripravljala poslanci Filipović in Čopić, pozneje je dodal tudi Kovačević in bele sedaj pravi, da je dobil nalogo od vsega komunističnega kluba. Ako se presoja, kako je podal te izjave sukcesivno, se mora dvomiti, da je te izjave podal resen človek in da se more tem izjavam verjeti. Preiskovalni sodnik bi moral navesti tudi datume, kdaj je to klub sklenil, in potem bi se moglo šele preučiti, ali so z ozirom na to sodelovali vsi komunistični poslanci in ali so vsi krivi. Tako pa spravlja skupščina lahkomišelnost v nevarnost imunitete poslancev in s tem tudi samo sebe.

Posl. Kacelerović (komunist) izjavi nato v svojem govoru, da je ves akt preiskovalnega sodnika lažljive konstrukcije in da nima dokazov za ono, kar trdi. Poslanski klub ima vršiti samo prehodno organizacijo parlamentarnega dela. Po statutih stranke ne more klub sprejeti takih sklepov, kakor se to trdi. Popolnoma jasna je tudi še druga stvar. Ne more se verjeti, da bi 58 ljudi tukaj v klubu takorekoč pred očmi vsega sveta sklepali kaj takega. — Nato je govoril posl. Ivan Deržić (nar. soc.), ki se je izjavil za to, naj se komunistični poslanci izroče sodišču, ker so hujskali za nasilno izpremembo reda v državi. Značilno za voditelje komunistične stranke je, da so n. pr. v Ljubljani, ko se je streljalo na ulici, vsi komunistični voditelji pobegnili, po njih zapeljano nedolžno ljudstvo pa je moralo trpeti. — Posl. Jovan Džonović (republikanec) izjavi, da je neogibno, ako se razpravlja o izročitvi poslancev sodišču, ko je že sprejel zakon, s katerim se ukinjajo njihovi mandati. Nepravilno je pa, da se vsi izročijo sodišču. Med njimi so taki, ki so že 7 do 8 mesecev bolni in ki ne prihajajo v klub, kakor so tudi taki med njimi, ki so na dopustu. Preiskovalni sodnik bi moral za vsakega posameznika navesti, kaj je zakrivil. — Posl. Vladimir Marković (komunist) je v svojem govoru navajal zgodovino svojega delovanja v času Avstrije. Odločno je proti temu, da se komunistični poslanci izroče sodišču. — Zatem je govoril minister za notranje stvari Svetozar Pribičević, ki je med drugim izjavil: Očveč bi bilo spuščati se v analizo akta preiskovalnega sodnika. Gospodje, ki so govorili o tem vprašanju, kažejo, da napačno pojmujejo imunitetno pravo. Vprašanje imunitete nima onega značaja, ki se mu je pripisoval v vseh govorih. Ako je res, da so izjavili atentator in soudeležniki v atentatu, da so dobili nalogo od kluba komunističnih poslancev, le potem potrebno, da se stvar prouči in preišče.

Gospodje, preiskovalni sodnik v svrhu preiskave takih zadev ne more klicati poslancev k zaslišanju, ako ni skupščina dvignila njihove imunitete. (Nemir.) Da se vsa vprašanja, ki so v zvezi z atentatom, popolnoma preiščejo in ugotovi čista resnica, je potrebno, da suspendira skupščina imuniteto. Mislim, da je dovolj, kar sem rekel glede tega, dodati pa imam samo še, da bi taka izjava, kakor jo je podal posl. Kovačević o atentatu, morala povedati resnico, ne smeli bi se pa v skupščini opravičevati atentat kot posledica socialne bede, nezadovoljstva naroda itd. Atentator, ki je hotel izvesti atentat na prestolonaslednika Aleksandra, ni storil tega radi socialne bede, ravnotako tudi ne drugi atentator ki je končal življenje našega prijatelja Draškovića. Kar je izjavil Ljuba Jovanović v zakonodajnem odseku, je povedal pravilno, da je komunistična politična stranka sprejemala nekritično člane v stranko. Naj navedem samo nastopno. Eden vaših drugov, čigar lastnoročno pismo imam v rokah, pravi v tem pismu, pisanem v Črno goro, naj ljudstvo ne izroči orožja, ker so oni, ki so v šumah, naši zavezniki. Ta vaš drug je bivši učitelj, posl. Pavlo Žižić, ki je sam na ta način dokazal zveze organizacij v šumah z vami, vašo stranko in klubom. (Protesti pri komunistih. Predsednik kliče k redu.)

Ne razburjajte se g. Žižić. O vas je dosti v akcijah in se morete tudi pohvaliti, kako ste zbirali šolsko decu in zlorabljali svojo službo za to, da ste s šolskimi otroci demonstrirali proti oblastim. (Posl. Žižić kliče: To ni resnica!) To je dokazano in se radi tega ne razburjajte. (Glasovi pri komunistih: Ako je to storila dvojica ali trojica, niso tega storili ostali!) Tudi nisem trdil, da je to delala vsa komunistična stranka in da je za to odgovorna. Rekel sem samo, da niste vpeljali kontrole nad svojimi posamezniki in tako je prišlo do tega, do česar je došlo. (Nemir.) Vsi občutimo in vsi dobro veste, da živimo v kritičnem času ne samo pri nas, ampak po vsej Evropi. Povsod se radi tega trudijo vsi državniki, da bi dobili v svoje roke vsa sredstva, s katerimi bi lahko zaustavili prevratne elemente. (Vzklik: Tega ni rekel Lloyd George!) Lloyd George je dobil od parlamenta zakon, po katerem more proglasiti obsedno stanje in uvesti preke sode kadar hoče. Ali pa nam je dal naš parlament pooblastilo, da moremo kaj takega izvesti. (Posl. Kosta Novaković: Vi ste to delali tudi brez pooblastila!) Ne smatram za potrebno, spuščati se podrobneje v slučaj sam, ker bo o njem sklepalo naše neodvisno sodišče, na katerega vlada ne more vplivati. Ob tej priliki hočem samo navesti, da ta vlada ne bo trpela na podlagi zakona, ki je bil včeraj sprejet v skupščini nobeno akcijo, ki bi bila naperjena proti državi in proti redu v državi. — Zatem je posl. Pavle Žižić (komunist) podal osebno pojasnilo na očitanja ministra Pribičevića. Posl. Zvonimir Bernot (soc. dem.) izjavi početkom svojega govora, da je bil včeraj izvršen v skupščini čin, ki ne more zadovoljiti nikogar. Zatem je govoril proti narodnim socialistom, češ, da je znano o posameznikih izmed njih, da niso narodni, ker ne znajo njihovi otroci niti slovensko niti srbsko. Končno se je izjavil proti izročitvi poslancev sodišču. — Posl. Vladimir Fabjančič (komunist) je naglašal, da je komunistična stranka v Sloveniji takoj po atentatu potom svojega pokrajinskega odbora obsodila atentat ter naslovila na delavstvo poziv, da to ni taktika komunistične stranke, temveč anarhistov. Govorim samo za Slovenijo, toda mi smo sestavni del ko-

Ali ste že naročili „Kres“?

